

Täysistunto

Keskiviikko 16.2.2022 klo 14.00—19.29

10. Lakialoite laiksi perusopetuslain 36 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 2/2022 vp Kaisa Juuso ps ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Edustaja Juuso, olkaa hyvä, esittelypuheenvuoro.

Keskustelu

17.31 **Kaisa Juuso ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perusopetuslain 36 §:ssä säädetään oppilaaseen kohdistuvasta kurinpidosta ja sen edellytyksistä. Lainkohdan mukaan oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus. Pykälän 6 momentissa säädetään edelleen, että jälki-istuntoa ei voida järjestää siten, että oppilas joutuisi sen seurauksena jäämään pois opetussuunnitelman tai muun koulun toimintaa koskevan suunnitelman mukaisesta opetuksesta.

Tämän lakialoitteen tavoitteena on muuttaa perusopetuslain 36 §:n 6 momentissa säädettyä jälki-istunnon ajankohdan rajausta siten, että maininta muusta koulun toimintaa koskevan suunnitelman mukaisesta opetuksesta poistuu jälki-istunnon järjestämistä ajallisesti rajaavana tekijänä. Lainkohdassa tarkoitettuun muuhun koulun toimintaa koskevan suunnitelman mukaiseen opetukseen kuuluvat esimerkiksi koulun vuosisuunnitelman mukaiset retket ja leirikoulut sekä juhlat ja vastaavat tapahtumat.

Arvoisa puhemies! Rauhattomuus ja häiriökäyttäytyminen kouluissa ovat lisääntyneet. Perusopetuslain ja opetussuunnitelmien asettamat tavoitteet saavuttaakseen opettajat joutuvat puuttumaan koulun työrauhaa ja järjestystä rikkovaan ja vilpilliseen käytökseen. Sellaista käyttäytymistä koulussa ovat muun muassa ilkivalta, josta syntyy omaisuusvahinkoja, järjestyksen ja järjestyssääntöjen rikkominen, opetuksen häirintä, epäkunnioittava käytös, vilpillinen menettely kokeessa, kiusaaminen, näpistys, väkivalta, jatkuva myöhästely ja luvattomat poissaolot, tupakointi ja nuuskaaminen, huoltajan allekirjoituksen väärentäminen tai teräaseiden tai alkoholin tai päihteiden hallussa pitäminen.

Jälki-istunto on yleisin perusopetuksessa käytetty ojentamiskeino. Kasvatuskeskustelu on perusopetuslaissa määritelty ensisijaiseksi keinoksi puuttua oppilaiden huonoon käytökseen, mutta sen ohella puuttumiskeinona kouluissa käytetään paljon jälki-istuntoa. Vaikka sen tehoa ja mielekkyyttä kohtaan on esitetty kritiikkiä, useissa tilanteissa jälki-is-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2022 vp

tunnolla on kuitenkin edelleen yksittäisten oppilaiden osalta kaivattu ojentamisvaikutus. Jälki-istunnolla on myös sääntöjenvastaista ja häiritsevää käytöstä estävä vaikutus.

Perusopetuslain 36 §:n muuttaminen ja koulun mahdollisuus järjestää jälki-istunto ajallisesti siten, että oppilas voisi joutua jäämään jälki-istunnon vuoksi ulos koulun muusta, mahdollisesti mielekkääksi kokemastaan toiminnasta, lisäisi ja tehostaisi jälki-istunnon yleisestävää vaikutusta. Eli tämän perusteella esitän lakimuutosta tuohon perusopetuslain 36 §:n 6 momenttiin sillä tavalla, että siitä jätetään pois maininta siitä muusta toiminnasta. Eli se kuuluisi muutettuna näin: ”Jälki-istuntoa ei voida järjestää siten, että oppilas joutuisi sen seurauksena jäämään pois opetussuunnitelman mukaisesta opetuksesta.” Eli siitä jää pois se ”ja muusta toiminnasta”.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

17.34 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tänään on keskusteltu eduskunnassa erittäin vakavista asioista. Lapsiasiainvaltuutetun kertomuksen yhteydessä olemme yhdessä voineet todeta, kuinka lastensuojelu Suomessa on rikki, ja edellä lakialoitteen yhteydessä keskustelimme todella vakavista nuorten tekemistä rikoksista, joiden määrä on valitettavasti maassamme viime vuosina lisääntynyt.

Jos kotona ei pystytä asettamaan rajoja ja jos ei koulussakaan pystytä asettamaan rajoja, on suuri vaara siitä, että rajat joudutaan asettamaan yhteiskunnan toimesta tilanteessa, jossa nuoren tulevaisuuden positiiviset näkymät on jo hukattu. Tässä mielessä edustaja Juuson aloite koulurauhan parantamisesta siten, että koulun turvallisille aikuisille annettaisiin lainsäädännöllä lisää harkintavaltaa siinä, millä tavoin koulussa tapahtuneeseen häiriöintiin voidaan puuttua, olisi varmasti paikallaan.

Arvoisa puhemies! En osaa ottaa kantaa, onko tämä yksittäinen toimenpide juuri kaikkein kiireisin tai edes kokonaisuuden kannalta kaikkein vaikuttavin, mutta luottaisin meidän suomalaisiin kasvatusalan ammattilaisiin, joista voimme olla hyvin ylpeitä. Meillä on maailman koulutetuimmat ja osaavimmat opettajat, vastuulliset rehtorit, jotka kykenevät siellä arjessa harkitsemaan, mikä on sen koulutyön sujuvuuden ja turvallisuuden kannalta paras keino toimia, joten tässä mielessä tällaiset aloitteet, joilla mahdollistetaan koulurauhan lisäämistä koulussa olevien turvallisten aikuisten toimesta, ovat niitä toivottuja keinoja luoda lapsille ja nuorille rajoja, joiden puitteissa sitten kasvaa kunnon kansalaisiksi ja taivota onnea elämässä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

17.37 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Itsekin jäin kummastelemaan, että onko nyt niin, että tällä hetkellä lainsäädännön tasolla säädellään sitä, että jälki-istuntoa ei saa määrätä kouluopetuksen ajaksi niin kuin meillä olisi sellainen tilanne yhteiskunnassa, että opettajat ja rehtorit määräisivät tarkoituksella jälki-istuntoa siten, että se vielä edelleen häiritseisi opiskelua tältä oppilaalta, jonka opiskelu varmaankin lähtökohtaisesti on jo häiriintynyt. En jaksa uskoa, että suomalaisessa koululaitoksessa tällaista ongelmaa olisi, eli ihmettelen tämän asian sääntelemistä lakipykälän tasolla ylipäänsäkin. Suurempiakin asioita jätetään säätelemättä pykälässä, ja ne kirjataan vain jonnekin lakiesityksen perusteluihin.

Siksi tämä esitys olisi mielestäni hyvin kannatettava. Koska on niin, että koulutyö on ensisijaista, ja sitten, jos on muita harrastuksia, niin niistä muista harrastuksista sitten sopii

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2022 vp

nipistää tämän jälki-istunnon varjolla tarvittaessa. Sekin on eräänlainen lisärangaistus siihen jälki-istuntoon. Jälki-istunto tietysti auttaa vain niitä, keitä se jälki-istunto auttaa, eli-kä tiettyä porukkaa, joka uskoo sitä jälki-istuntoa, ja sitä porukkaa, jolle esimerkiksi rehtorin puhuttelulla on merkitystä. Sitten taas on sellaisia oppilaita, joille nämä asiat eivät suurestikaan merkitse, ja tarvitaan muitakin keinoja.

Erityisesti ihmettelen sitä, miten nykyään on tilanne se, että kaikki oppilaat pyritään härkähäpäisesti pitämään aina samoissa luokissa, ettei ole enää erityisluokkia sellaisille oppilaille, jotka eivät normaaleihin luokkiin sovellu. Mutta se on sitten eri lakiesityksen asia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

17.38 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä on erittäin mielenkiintoinen ja mielestäni semmoinen lakialoite, josta pitäisi pystyä puhumaan enemmänkin, koska monet opettajat ja rehtorit kokevat, että heillä ei ole tarpeeksi työkaluja puuttua niihin tilanteisiin kouluissa.

Tietysti haetaan kaikenlaisia keinoja. Tuossa lakialoitteessa mainitaan se, että ”opetus-suunnitelman mukaisiin”, ja aikaisemmin, kun näitä tapauksia on ollut ja apulaisoikeus-asiamieskin tutkinut, niin siinä on katsottu, että jos on evätty jotakin... Kaikki retket esimerkiksi ja muutkin voidaan katsoa opetussuunnitelman mukaisiksi, koska ne lasketaan silloin vuosisuunnitelmiin, jotka sitten kuntien ja kaupunkien sivistyslautakunnat hyväksyvät, ja kaikki, mitkä ovat siellä suunnitelmissa, ovat koulun opetussuunnitelman mukaista toimintaa.

Eli kyllä tätäkin asiaa pitäisi penkoa enemmän. Harmillisesti tässä ei nyt ole niin paljon nimiä, että tämä talo sitä penkoisi, mutta tuolla kasvatus- ja sivistyspuolella ja opetusministeriössä — ja miksei myös Opetushallituksessakin, kun se selvityksiä tekee — voitaisiin tätä asiaa vielä joskus pohtia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

17.40 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Tässä lakialoitteessa on tavoitteena muuttaa perusopetuslain 36 §:n 6 momentissa säädettyä jälki-istunnon ajankohdan rajausta siten, että maininta muusta koulun toimintaa koskevan suunnitelman mukaisesta opetuksesta poistuu jälki-istunnon järjestämistä ajallisesti rajaavana tekijänä. Tämä antaa mielestäni opettajalle semmoisen pienen harkintavallan siihen jälki-istunnon ajankohdan sijoittamiseen, ja hän voi tällä tavalla ehkä, sanotaan, koventaa sitä rangaistusta harkitsemallaan ajankohdalla.

Ihmettelen edustaja Ovaskan kommenttia siitä, että näillä allekirjoittajilla tämä laki ei etene tässä talossa. Mihin te sen perustatte? Mielestäni se voi ihan hyvin edetä näilläkin. Jos on järkeenkäypä laki, niin kyllähän sen pitää edetä täällä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Juuso, olkaa hyvä.

17.41 Kaisa Juuso ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Viesti ja pyyntö tästä lakialoitteesta on tullut sieltä kentältä. Vaikka tämä tuntuu pieneltä asialta, niin tämä voi siellä käytännön työssä olla todella tärkeä, koska silloin voidaan se jälki-istunto määrätä semmoiseen ajankohtaan, kun muut oppilaat tekevät jotakin hauskaa. Silloin se rangaistavuus on kovempi ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2022 vp

tuntuu, että se oikeasti on rangaistus. Kyllähän siellä koulussa pitää pystyä rankaisemaan oppilaita siitä, että he tekevät asioita, mitkä eivät sinne koulumaailmaan kuulu.

Tästä allekirjoitusten määrästä. Tämä on ollut kaikilla kansanedustajilla allekirjoitettava kyllä, mutta valitettavasti näitä opposition aloitteita hyvin huonosti allekirjoitetaan. Tässä nyt on allekirjoittajia minun lisäksi Tom Packalén, Ritva Elomaa, Sheikki Laakso ja Sanna Antikainen. Tietenkin toivoisi joskus, että näitä allekirjoituksia olisi enemmän, mutta kansanedustajat ovat kiireisiä eikä sitä sähköpostia ehditä aina lukemaan eikä varsinkaan toisten aloitteita allekirjoittamaan, valitettavasti. Mutta toivon, että ainakin siinä vaiheessa, jos tätä perusopetuslakia ollaan tämän hallituksen toimesta uudistamassa, huomioitaisiin myöskin tämä lakialoite.

Ja kiitos vielä keskustelijoille mielipiteistä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

17.42 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Vielä muutama näkökulma: Jos tätä lähdetään vielä enemmän selvittämään ja penkomaan, niin meillä on tulossa tämä Suomen harrastusten malli, jossa on ajatus, että sinne koulupäivän loppuun tai koulupäivän yhteyteen saataisiin erilaisia harrastuksia kaikille lapsille ja nuorille, niillekin, joille perhe niitä ei välttämättä järjestä. Minä kyllä tavallaan pidän arvokkaana, että jos myös investoidaan lapsiin ja nuoriin tällä tavalla, siinä huolehditaan myös näistä, jotka mahdollisesti häiriökäyttäytyvät siellä luokassa. Ajattelen usein, että ne, jotka jälki-istuntoon joutuvat, ovat niitä, jotka ovat ehkä monesti syrjäytymisriskissä muutenkin, joku syy on siellä taustalla, että häiriökäytöstä tulee, ja silloin juuri se kerho, harrastustoiminta voi olla sellainen ryhmä, jossa saa sen paremman roolin. Sen vuoksi kyllä en ihan suorilta veisi esitystä eteenpäin, vaan pohtisin myös tätä näkökulmaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

17.43 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa puhemies! Meidän pitäisi enemmänkin tässä salissa ottaa viestejä sieltä kentältä, niin kuin edustaja Juuso sanoi. Muistan, kun opettajana toimin, niin monesti tuli mieleen juuri sellaisia asioita, mitä kasvatuksellisia keinoja — kun juuri mainittiin, että kun on niitä kivoja asioita — pystyisi käyttämään sitten hiukan ehkä rangaistusmielessäkin. Kyllä, se on myös kasvatuksellinen keino. Edustaja Hopsu tuossa nauraa, mutta välillä miettii, että joskus saattaisi olla hyvä rajata joku tietty juttu, jos se käyttäytyminen on ollut sellaista. Tätä asiaa toivottavasti selvitetään.

Edustaja Mäenpää kysyi, mihin tämä perustuu, että tätä lakialoitetta ei nyt sitten vietäisi eteenpäin. Se perustuu sellaisiin, voidaan sanoa, kirjoittamattomiin sääntöihin, kun ajatuksena on, että pitää saada yli sata nimeä lakialoitteelle, jotta se etenee. Se on vähän sama asia kuin siinä, kun ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja valittiin tänään: on semmoinen kirjoittamaton pelisääntö, että kun ryhmä tuo esityksen, niin sitä silloin tuetaan ja se menee eteenpäin, niin kuin tänäänkin kävi. Mutta sitten esimerkiksi meillä on myös valiokuntaopas, jossa ihan tarkkaan todetaan, että yli sata nimeä saaneet lakialoitteet menevät tässä valtiopäiväasioiden keskinäisessä järjestyksessä sitten ensisijaisuusjärjestyksessä eteenpäin. Eli tähän se perustuu, edustaja Mäenpää.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2022 vp

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.